44. ԱՐԱՋԸ

Ինիս ա, չինիս, մին դուլգյաը մարթ ա ինիս։ Տրան քշտեն շագյերդ ա ինիս մին խոխա։ Տահանք շատ սերավ ըն ինիս ուրուր նհետ։ Շագյերդն էլ ուստեն տանն ա կընաս։

Էտ երգյիրին թաքավերը քյոհնա շորեր ա կյընաս, քյինիս տրեսնա ուրան երգյրին մարթիքյը հի՞նչավ ըն ըպրես։

Թաքավերը սուվթա կյաս ա էտ ուստեն տունը, քշերը ըտեղ կընաս։

Ուռութանա քշերավ ուստան կյաս ա շրգյիրդեն ծեն տաս, թա.— Դեհա, հա՛, դեհա, եր կաց, էս մարթին հարկիլ պիտինք։ Էտքան քոն չըն ինիլ։

Գյիրթ էա շագյերդը աշկերը պինաս ա, թա.—Պա, ուստա, հո՞ր իտի ճելլի եր կրցըրիր, թուղեցեր վուչ տեսնամ, մղափուն իմ արաղ։

Ուստան շագյերդին ըսես ա, թա. — Ասե տեսնամ էտ հի՞նչ արաղ ա, վեր էտքան մղափուն ըս կյաս։

Էտ խոխան պենդ վրենն ա կընաս, թա.— Ասել չըմ, վեր ասե՛լ չըմ։

Տահանց տանը մարթը ըսես ա. — Ցրես նիգյարան կմեռնիմ, վեր գյիդամ վեչ, թա էտ խոխան հի՞նչ արաղ ա տրեսալ, վեր ուստան էտքան ստիրիս ա, ինքյն էլ ըսես չի։

Տահանց տանը մարթիքյ քյինիս ըն ուրանց պալատը։ Թաքա-

վերը էլհա նըստես ա թախտին, ըսես, վեր փլան ուստեն շաղյերդը ծեն տվեք կյա կոշտս։

Կյաս ըն էտ խոխեն տընես թաքավերեն կոշտը։ Էտ համ քյինիս ա, համ դաստի գյիդաս, վեր ըրազեն հետե յա իննական, հալբաթ սկացալ ար։

Էտ խոխան քյինիս ա թաքավերեն կոշտը, թաքավերը տրանա հըրցնես ա, թա. — Ասի տեսնամ, հի՞նչ արազ ըս տեսա՞լ։

Էտ խոխան պենդ վրենն ա կընաս, թա.— Իսկի իմ ուստես ասալ չըմ, լհա ըստեղ ասի՞մ։

Թաքավերը շատ կըզնվես ա, վեզիրներին ըսես ա, — Տարեքյ սպանեցեքյ։

Վեզիրներեն մաչին մին խելունքը ինիս ա, ըսես ա. — Խե՞ սպանինքյ, վեր համ ըրազին ըս մննական նգյարան, համ էլ երգյիրատ մին շահիլ ա կուրչուլական, թող կաց ամեն օր թակինքյ, պադվալը քցինքյ, մին կտոր չոր հաց տանք։ Վեր ասիլ չի, մին էլ կթակինքյ, էլհա վեր ասիլ չի, մին էլ կթակինքյ, կասե։

Թաքավերը ըսես ա. — Լավ կինի։

Էտ խոխեն ամեն օր թըկես ըն, քցիս մթեն պադվալը, էլհա չի արազը ըսես։ Տրա լացին սաս թաքավերեն ախճիգյը ըսկնաս ա։

Ծրռեն գրկես ա, թա.— Քյինի տրես էն հի՞նչ լացու սաս ա։

Ծառան քյիս ա, յիշիս, տրսնաս, պրդվալումը մին շահիլ տղա յա, ամմա շատ սերուն։

Կյաս ա ըսես, վեր իստի-իստի մին տղա յա։

Թաքավերեն ախճիգյը քյիս ա տրսնաս, դաստի սիրահարվես տղեն յըրան։

Ամեն օր լավ-լավ խորագյնի, հաց ա տընես տաս էտ տղեն։

Էն համեն պարի վեզիրը ըսես ա. — Էս լհա թըկես ընք, օշը կըլխան քցես, թող ամեսը մին դոնում թակինքյ։

Էտ վեր իտի յա ըսես ընգրան հետե, վեր թաքավերեն ախճիգյը տրան վրեսկե յա ինիս ռուշվաթ տված։ Էտ տղան էլհա չի արազը նաղլ ընես։

Թաքավերեն ախճիգյը վեզիրին ըսես ա. — Թող պիրին էս պըլըտներեն մինումը կրենա։

Իտի էլ ընես ըն։ Միշտ թաքավերեն ախճիգյը էտ տըղեն ըսես ա. — Վխես ըմ ուրուր արժան չի տեռնանք։

Ամմա էտ տղան ըսես ա. — Վեչինչ, արխային կաց։

Մեհեռ մին օրիշ թաքավեր զորք ա ղրրկես էս մին թաքավերութունին կոշտը, թա մին պեն ընք ըսլական, վեր գյիդացեքյ,

էնա հու գյիդացեքյ, վեր գյիդացեքյ վեչ, յա կոբեվ ընք եր կընանական, յա էլ ախճիդյտ ընք տընանական։ Էն թաքավերեն զորքը կյաս ըն; ըտրանց նշանց ըն տաս քառասուն խոխա, լոխ մին ռոյու, մին շորիրավ, լոխ ուրուր նման։

Տըհանք ըսես ըն.

— Թա գյիդացեքյ, ըստահանց վե՞րն ա ախճիդյ, վե՞րը տըղա՝ էն ա հու քյանական ընք, թա գյիդացեքյ վեչ, յա կըռեվ ընք ընական՝ յա ախճիդյը տընական ընք։

Էս թաքավերը սաղ ուրան երգյիրին իմաստուն մարթկանցը ծեն ա տաս, վերչ մինն էլ գյիդաս չի։

Էն տղան ըսես ա. — Ցրես կը գյիդամ։

Թաքավերեն ախճիդյը ըսես ա. — Դե վեր կգյիդաս, իմ հոր ասե, թա ախճիդյտ ինձ կտաս, կքթենամ, թա չէ՝ չէ։

Թաքավերը սուվթա կըղնվես ա, վեր էտ տղան իտի յա ըսեն։ Մին էլ ըսես ա.— Լավ կինի։

Էտ տըղան պիրիս ա մին ղղղան ճըրավ լցնես, կըծըցնես, էտ խոցը մին մին ծոքըրնեն տինիս էտ կաց-կաց ճրին մաչին։ Վերը վեր ճելլի յա տուս ունես ծեռքը, ըսես ա. «էտ ախճիդյ ա»։ Վերը ետե յա տուս ունես, ըսես ա. «Տղա յա»։

Էտ զորքը ետ ա տըռնաս, քյինիս։ Ամմա էտ տղեն էլլհա թըկես ըն։ Ըսես ա.— Պա ծեր փեսան չը՞մ։

Ըսես ըն. — Էտ ըրազեն հախկըն ա։

Մին էլ մին օրիշ խնթիրք ըն պիրիս։ Իրեք ծի յըն պիրիս, մին ռոյու, մին ռանգյի, թա. — Ըսեցեքյ տեսնանք վե՞րն ա մին տըրեկան, վերը էրկու, վերը՝ իրեք։

Էտ տղան ըսես ա. — Ինձ նշանեցեքյ ծեր ըխճկանը յրա՞ն, ասիմ։

Իտի էլ ընես ըն։ Պիրիս ա մին աման կաթնը, մին տրեղ տինիս, միկա յոնջա՝ մին տեղ, միկա կյարին էլ՝ մին տեղ։ Վերը վեր քյինիս ա, թա կաթնը խմե, ըսես ա. «Էս ծին մին արեկան ա»։ Յոնջա օտողեն ըսես ա. «Էրկու տրեկան ա»։ Կյարին օտողեն ըսես ա. «Էս ծին էլ իրեք տրեկան ա»։

Տահանք մին էլ ըն ետ տըռնաս, քյինիս, թա. «Քիթալ ըն»։

Իրեքինջի դոնումը պիրիս ըն իրեք խնձոր մին ռանգյի, ուրուր նման, ուրուր մըչանք, ըսես.— Քյթեք տեսնանք վե՞րն ա ուռութանան կտրած, վերը՝ քյըսօրին, վերը՝ ուրուգյունը։

Էտ տղան ըսես ա.— Հըրսանեքյ ըրեքյ, ասիմ։

Պիրիս ըն փսրկես թաքավերեն ըխճկանը յըրա, տինիս մին պլատում։

Մհենգյ էլ թաքավերեն փեսան պիրիս ա մին ղզղան ճուր լցնես, վեր տինիս, էտ խնձորնեն քցիս ճրին մաչը տրսնաս մինը տակ ա ընես, մինը ճրին մաչին վրեննը կընաս, մինն էլ ճրին կլոխն ա ընցնես։ Ասես ա. «Ճրին տակենը ուռուբանա յըն կտրալ, մաչենը՝ քյըսորեն, կլխենը՝ ուրուգյունը»։

Էն թաքավերեն զորքը ետ ա տրռնաս, քյինիս, թա լոխ մին տրղա յա քթալ, ախճիգյն էլ փսակալ ըն էտ տղեն յրա։ Տահանք տեղան տուրուր չըն կյաս, էլ կռըեվ չըն կյաս։

Թաքավերը մծացալ ար։ Փեսան նան ախճիգյը շատ սերավ ին ուրուր նհետ։ Թաքավերը էնքան վախտը քյըեցալ չար ըխճկանը պալատը։ Մեհետ քյինիս ա, թա նի մրննե փրսեն տանը մրղակավը, ախճիգյը հեն ա ինիս մարթին կըլխանը երը նստած, գաստի վեր հարը տրսնաս ա, հրմրնչելան փրխչիս ա։ Թաքավերեն փեսան ըտեղ գաստի ծրծրղես ա։

Թաքավերը ասես ա. — Ցաղուզ ծրծրզեցեր։

Փեսան ասես ա. — Մին պեն ա մետս ընգալ։ Մհենգյ կասիմ, մուրազիս հրսալ ըմ, պրծալ։

Թաքավերը թա. — Արա՞ զը։

Թա. — Հա՛։ Էն քշերին ըրազի, մհե տրսնի, իրիքյնակը կլխիս տիյերան շոռ կյար։ Գյիրթ վեր լուսինը տուս կյար, իրիքյնակը կյողը կենար։ Մհենգյ իրիքյնակը ախճիգյտ ա կլխանս վերը, տու տուս եկեր, հրմնչելան փախավ։

Թաքավերը ասես ա. — Էտ ա՞ իլալ արագը՞տ։

Փեսան, թա. — Հա, էս ա իլալ, մհենգյ իմ աշկավս տեսի, արաղս ասեցի։

Մին քանե վախտանը ետը թաքավերը մոնես ա։ Տրղան թաքավեր ա տրռնաս, ախճիգյըն էլ՝ թաքուհի։ Տրանք շատ սերավ ուրուր նհետ ըպրես ըն։